

פרשת בהר

גבורי כח עושי דברו

ויקרא פרק כה פסוקים א-ט

א וַיְדַבֵּר יי' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר. ב דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשַׁבְתָּה הָאָרֶץ
שִׁבְתָּ לִי... ח וְסַפַּרְתָּ לָךְ שִׁבְעַת שָׁבָתֹת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת
פְּעָמִים וְהָיוּ לָךְ יָמֵי שִׁבְעַת שָׁבָתֹת הַשָּׁנִים תִּשַׁע וָאַרְבָּעִים שָׁנָה.
ט וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם
הַכַּפָּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכֹל אֲרָצְכֶם.

שנת שמיטה הוא שמה של השנה השביעית במחזור של שבע שנים. היא נקראת גם שביעית או שבת הארץ. בשנה זו יש מצוה מאת ה' יתעלה שמו לעד לשבות מחלק גדול מהמלאכות בשדות ארץ ישראל, ולהפקיר את הפירות לכל המעוניין לקוטפם.

שנת היובל היא שנה שבאה אחת לשבע שמיטות - 50 שנה. בשנה זו ה' יתעלה וישתבח שמו לעד מצוה לשחרר את כל העבדים ולהחזיר את כל הנחלות לבעליהן המקוריים. בנוסף, כמו בשנת שמיטה, מצוה לשבות מעבודת האדמה.

מסכת שבת דף פח עמוד א

אמר רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו דכתיב (תהילים ק. ג): "בְּרָכּוֹ ה' מְלֹאָכָיו גִּבְרֵי כֹחַ עֲשִׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ" ברישא עושי והדר לשמוע.

ויקרא רבה פרשה א אות א

"גבורי כוח עושי דברו" במה הכתוב מדבר? אמר ר' יצחק: בשומרי שביעית הכתוב מדבר בנהג שבעולם אדם עושה מצרה בנהג שבעולם אדם עושה מצרה ליום אחד לשבת אחת לחדש

אחד שמא לשאר ימות השנה? וזה ששומר שביעית רואה לשרדהו
חרב כל השנה ופירותיו מופקרים לעניים, ושותק.

שאלה

מה הקשר בין מלאכי השרת לשומרי שביעית שעל שניהם דרשו את הפסוק:
גיבורי כח עושי דברו?

תשובה

הרב הגאון רבי אשר וייס שליט"א

על המלאכים אנחנו אומרים בתפילה:

... "את שם האל המלך הגדול הגבור והנורא קדוש הוא וכולם
מקבלים עליהם עול מלכות שמים זה מזה ונותנים באהבה רשות
זה לזה להקדיש ליוצרים בנחת רוח בשפה ברורה ובנעימה
קדשה כולם כאחד עונים באימה ואומרים ביראה קדוש קדוש
קדוש".

משמע שהמלאכים התכונה שלהם זה לעבוד את ה' יתעלה באהבה, וגם עם
ישראל שאמרו במעמד הר סיני נעשה ונשמע שומרי שביעית עובדים את ה'
באהבה כמו שראינו במסכת שבת:

מסכת שבת דף פח עמוד א

אמר רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת
קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין
בו דכתיב (תהילים ק"ב): ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו
לשמוע בקול דברו ברישא עושי והדר לשמוע.

הסבר

הסוד הזה שעליו אמרה הגמרא: אמר רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל
נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת
משתמשין בו, כאמור סוד זה בא לומר שמי שעובד את ה' באהבה הוא קודם
כל אומר נעשה ואחר כך נשמע שזה ביטוי האהבה הכי גדול שיש. וגם אלו
ששומרים שביעית מבטאים את האהבה הגדולה שלהם לה' יתעלה שמו.

גם האמירה של נעשה ונשמע וגם שומרי שמיטה **מבטלים את האישיות** שלהם שוברים את הטבע שלהם בגלל שאוהבים את ה' יתברך שמו לעד, וזה סוד של גיבור כח שעושה מאהבה את רצון ה' יתעלה שמו לעד, כי הצדיק הזה שומר שמיטה ורואה שלוקחים לו את מה ששלו, וזה נגד הטבע שיותר על מה שלוקחים ממנו מהשדה שלו.

וגם כל צדיק וצדיק שאומר: נעשה ונשמע זה נגד הטבע כי זה כמו שמישהו בא לעבודה ולא אומרים לו מה המשכורת שלו ומה הוא צריך לעשות, ובכל זאת הוא מגיע לעבודה ועובד משמחה.

וזה שבירת רצון כאילו לאדם אין רצון וזה בדיוק המלאכים שאין להם רצון חוץ מלעשות את הרצון של ה' יתעלה שמו לעד. ולכן השוו את שומרי שביעית ואת נעשה ונשמע למלאכים שעליהם נאמר גבורי כח עושי דברו.

ועוד:

אצל שומרי שמיטה השדה הוא כל מה שיש להם, ובמיוחד בזמנים שהיו פעם שאם לא היה עובד בשדה יכל למות ברעב, ובכל זאת אמר לה' נעשה ונשמע ולא עובד בשדה שלו בשנת השמיטה, ולכן הוא גיבור שעליו נאמר: "גיבורי כח עושי דברו". כי כמו שעם ישראל במעמד הר סיני לא ידעו מה ה' יצווה עליהם ואולי הוא יצווה דברים קשים מאוד שלא יוכלו לקיים? ובכל זאת אמרו נעשה ונשמע.

ככה השומרים את השמיטה בוטחים בה' ולא יודעים מה היה אחרי שנת השמיטה אם יהיה להם מה לאכול ובכל זאת הם בוטחים בה' ואוהבים אותו עד כדי כך שלא משנה מה הוא יגיד ויצווה הם יעשו, כמו המלאכים שאין להם יצר הרע והם יעשו מה שה' יצווה עליהם. ולכן גם על שומרי שמיטה נאמר כמו על המלאכים: גיבורי כח עושי דברו."

שאלה

למה לשומרי שביעית קוראים גיבורי כח הרי גם למי שנותן צדקה אפשר לקרוא גיבור כח, ולמה במצוות הצדקה לא כתוב שמי שנותן את הצדקה הוא גיבור כח הרי גם מי שנותן צדקה מוותר משלו כמו ששומרי שמיטה נותנים משלהם?

תשובה

מי שנותן צדקה מתוך יראת שמים ומידות טובות אמנם גם מוותר על הכסף שלו ונותן למישהו אחר ועושה נחת רוח גדול לבורא עולם ישתבח שמו לעד אמן, אבל בצדקה יש הבנה למי שנותן צדקה שהוא נותן למי שהוא נזקק לכסף והוא נותן לו את הצדקה בלב יותר שלם, מפני שנותן הצדקה גם מרחם על העני וגם מבין שהעני צריך את הכסף ואם לא יתן לו את הכסף העני ימות ברעב. ולכן הוא נותן את הצדקה בלב יותר שלם ממי שבשנת שמיטה מפקיר את השדה.

מפני שזה שמפקיר את השדה שלו הוא לא מפקיר את השדה רק לעניים אלא מפקיר את השדה שלו גם לעשירים וכל מי שרוצה יכול לבוא ולקחת מהשדה שלו, ויכולה לבוא מחשבה של חרטה לבעל השדה כי יכול להגיד לעצמו: מילא אם הייתי מביא את הפירות לעניים בסדר, אבל כאן בשנת בשמיטה גם העשירים לוקחים מהשדה, ולמה אני צריך לתת לעשירים את הפירות שלי? ולכן בגלל שבעל השדה לא חושב את המחשבה זאת ושותק ועושה מאהבה כי אוהב את ה' יתעלה וישתבח שמו לעד, ובראש ובראשונה עומדת אצלו אהבת התורה הקדושה ולכן הוא נקרא גיבור גדול מאוד מפני שמוותר לעשירים.

הרב שנתן צדקה פעמיים

רב אחד מדורות קודמים זצוקללה"ה ראה עני ונתן לו צדקה בעין יפה מאוד, העני התרגש והודה לו מאוד, כשהעני התחיל להתרחק קרא לו הרב עוד פעם ונתן לו עוד סכום גדול של צדקה העני הודה לו מכל הלב והלך.

התלמידים שהיו ליד הרב התפלאו למה הרב נתן לעני פעמיים צדקה? ואמרו לרב: רבנו ילמד אותנו, תורה היא, וללמוד אנחנו רוצים, למה הרב קרא לעני עוד פעם? ענה להם הרב: כששמעתי את המקרה של העני לפי מה שהוא סיפר רחמתי עליו מאוד והיה לי צער גדל על המצב שלו ולכן נתתי לו צדקה בעין יפה מאוד כי המצב שלו קשה מאוד.

אבל שהתחיל להתרחק אמרתי לעצמי שהצדקה לא היתה לשם שמים מפני שנתתי את הצדקה כי רחמתי על העני וכל הנתינה שלי היתה כדי להשתיק את המצפון שלי שמציק לי מאוד, והבנתי שהצדקה לא היתה בשביל העני אלא בשביל להשתיק את המצפון שלי. אבל אחר כך שכבר נתתי לו צדקה בעין יפה והמצפון שלי היה שקט נתתי לו עוד פעם צדקה אבל עכשיו היתה רק לשם שמים ולא בשביל להשתיק את המצפון שלי.

גיבורי כח בתפילה לה' יתברך שמו

הסיפור הבא מתרחש בטבורה של עיר חרדית נודעת במרכז הארץ, בעיצומם של ימי ראש השנה. הרב יצחק ורעייתו נכנסים לראש השנה בלב כבד, כשמועקה כואבת מטילה צל כבד על שמחת החג. לבני הזוג בן יקר, שגדל וחונך על ברכיהם בחינוך מיטבי ואיכותי, אולם ארס היצר פעפעע בו וחולל הרס בנשמתו, חברים לא טובים הוסיפו שמן למדורה, ובנם האהוב הלך והידרדר

ר' יצחק ורעייתו עשו כל שבידיהם כדי להשיב את בנם למוטב, אולם התקשו למצוא מסילות ללבבו התועה. מצבו הרוחני הלך וירד, הוא עזב את המוסד החינוכי בו למד לטובת שריפת זמן על הברזלים עם פרחי השכונה, וכדי ביזיון וקצף. כעת, לקראת ראש השנה, נטל הילד שקית קטנה עם כמה חפצים אישיים, קם ועזב את הבית, לבם נקרע לגזרים, וניתן לומר שהתפוח שנטבל בדבש - נמהל בלא מעט דמעות מלוחות.

הם השתדלו להתחזק בשמחה כי יום חג הוא, נלחמו להדחיק את הכאב ולתת מקום לאווירת החג. יומו הראשון של ראש השנה עבר עליהם בתפילה ובתחנונים בבית הכנסת כמו כל כלל ישראל, כמו גם היום השני - והילד איננו. לא חוזר, לא בא ולא שב, נעלם ולא הגיע, בחג הנעלה בשנה! ביום השני של ראש השנה, בשעת אחר הצהריים, ר' יצחק ורעייתו כבר סיימו את סעודת החג, ולבם מחשב להישבר.

ר' יצחק מתחזק באמונה כי בכי ותסכול אינם תוכניות עבודה מעשיות, ולפיכך - הוא ורעייתו מחליטים לפעול. ולפעול פירושו - הוא נוטל בידו ספר תהלים, וגם רעייתו עושה כך. הם מתיישבים בסלון, טומנים את הראש בספר התהלים, ומתחילים להתפלל מכל הלב, בדמעות שלישי, על נפש בנם.

תפילתם יוצאת בלב קרוע ומורתח, זועקים הם אל הבורא ששייב לב אבות על בנים ולב בנים אל אבותם, שיזכו לראות את בנם שב הביתה - בכל המובנים. שעה ארוכה ישבו והתפללו, אמרו פרקי תהלים ברגש רב. כל הכאב, התסכול, אובדן הנחת והדאגה לעתידו של הילד - התנקזו לשעה ארוכה של אמירת פרקי תהלים בהתרגשות רבה, האב - כמו אב מסור הנלחם למען ילדו האובד, והאם - כלביאה הנאבקת על נפש גוריה.

הם לא שמו לבם לזמן החולף, בקושי הספיק האב להגיע לבית הכנסת לתפילת המנחה החותמת את יום ראש השנה. לא חלפו אלא כמה שעות, והנה כי כן - הילד שב הביתה. בפנים חתומות הוא נוקש בדלת ונכנס, וממהר לעלות על יצועו - בלי להכביר מילים היכן היה בחג, מה היו מעשיו, ולאן מועדות פניו בהמשך.

למחרת הוא יום צום גדליה, ולאחר הצום - כשכל אחיו ואחותיו עזבו את הבית לסידורים וקניות, החל להסתובב סביב הוריו שזיהו את רצונו לספר משהו. הם מיהרו לדובב אותו, ואז שמעו מפיו את הסיפור המלא:

היה זה ביום האתמול, יום שני של ראש השנה. אי אפשר לכתוב איך עבר עליו היום הראשון של ראש השנה - בלי תפילה, בלי אוזירת חג, בלי לשמוע שופר!!! - רחמנא ליצלן. ואז הגיע היום השני, ושוב הוא יושב עם כמה פרחחים היכן שהוא על הברזלים אי שם בתל אביב ומתהולל, ולפתע... חש דחף עז לשמוע קול שופר.

הרי לא שמע שופר השנה, ועוד כמה שעות מסתיים לו החג! חבריו ההוללים ניסו להניא אותו מכוונתו, אך הוא היה נחוש. הוא עזב את מושב הלצים בו ישב, ורץ החוצה - לרחובה של עיר, כדי לחפש מקום בו יוכל לשמוע קול שופר.

היום כבר החל להעריב, זו השעה האחרונה של החג, נמצא הוא במקום שאין בו הרבה יהודים יראי שמים, ובכל זאת - לבו ונפשו נכספים לשמוע השנה קול שופר, הוא כל כך רוצה! אבא שבשמים, רועה נאמן לצאנו - גם לכבשה אבודה כמוהו, לא נעלם מעיניו מה עובר על הבחור הצעיר.

לפתע פתאום עברו במקום שני בחורים חסידי חב"ד, השבים מזיכוי הרבים היכן שהוא - בהשמעת קול שופר אי שם. הוא רואה אותם חולפים לפניו ושופר בידיהם, ואף רץ אליהם. כשהוא סמוק לחיים ומבוייש כל כולו, הוא פונה אליהם ושואל: 'שמא יכולים אתם לתקוע עבורי בשופר?'

השמש נוטה מערבה, דקות אחרונות לשקיעה. אי שם, בתל אביב הסואנת, באזור בו לא ניתן לזהות כי ראש השנה היום, ניצב לו בחור אובד ותועה, נבוך ומבולבל, אולם נחוש להילחם על זכותו לשמוע קול שופר. הבחורים בוחנים אותו מכף רגל ועד ראש, וניתן להבין עד כמה היה נראה רחוק מכל זיק של יהדות - שכן הם שאלו אותו על אתר: 'אתה יהודי?' 'כן! כן!' - הוא זועק בנפש מרוסקת.

'אין שום בעיה!' - אומר האחד, 'בשביל זה אנחנו פה!' - מוסיף השני. הם מביטים אל השמים ואל השמש היורדת אל החוף, ורגע לפני שיהיה מאוחר מדי הם מאיצים בו לומר את הברכה, להוסיף 'שהחיינו' נרגש מכל הלב, שולפים את השופר ותוקעים - תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה...

ברחוב הומה חסר כל רגש, ניצבים להם שני בחורים ותוקעים בקול רם, לצדם בחור ודמעות בעיניו, שמקשיב לתקיעות בהתרגשות סוחפת. כשהוא מסיים לשמוע 30 תקיעות הם נפרדים ממנו באיחולי 'חג שמח', הבחור מבין שאין לו מה לחזור לחבריו ההוללים שלעגו לו על הצימאון הפתאומי שתקף אותו, ומחליט לחזור הביתה.

ההורים שומעים ממנו את הסיפור המלא, ונפעמים. הנה כי כן, הוא היה כה אבוד ותועה, אפילו לא שמע קול שופר - ה' ירחם! אבל באותן שעות ממש בהן הוריו שפכו דמעות למענו, באותו זמן בו התחננו לבורא עולם שיחולל מהפך בלבו, באותם רגעי רגש בהם נקשו בשערי שמים והתחננו שבנם יחזור הביתה - בורא עולם הקשיב, שלח את ההרהור הנכון ללבו של בנם, שלח שני בחורים שיזדמנו בדרכו, והשיב את בנם הביתה!

אחים יקרים! סיפור מפעים זה מוכיח לכולנו שגם בהגיע הבן למצב כה אבוד, עד שביום ראש השנה מצא עצמו מסתובב במקומות שלא מכירים במלכותו יתברך, תפילה מעומק הלב הצליחה לחולל סדק בנפשו האטומה, לטלטל את נשמתו האבודה, והוא עשה את כל הדרך חזרה.

לכל אחד מאיתנו יש משהו כזה, משהו שנאבד לו. לעתים זו קרבת האלוקים, התחושה המרוממת, היכולת לעמוד בנסיגות. לעתים זה הרצון, או הכישרון, או היכולת לעלות ולהתעלות בתורה ובמידות טובות. לעתים זו הבריאות שהתערערה, שלום הבית שכבר לא מה שהיה, הנחת מהילדים שרווקה מדי, הפרנסה החומקת מהידיים... עכשיו הזמן לפעול! בראש השנה זה הזמן לנקוש בשערי שמים, כל היום, כל הזמן, בכל סוג של תפילה. תוך כדי התפילות בבית הכנסת, לאחריו, בשעת ההפסקות, בספר התהלים, במילים שלנו, ובלבד שנצל כל רגע להתחנן לאבא שבשמים השומע תפילת כל פה, והוא ישמע שוועתינו וייענה לתפילתנו!

ילקוט שמעוני בראשית פרק כט רמז קכה

אמר רבי חנינא בשכר צניעות שהיתה בה ברחל שמסרה לה סימנין לאחותה זכתה ויצא ממנה שאול. ובשכר צניעות דהוה בשאול דכתיב: "ועל דבר המלוכה לא הגיד לו" זכה ויצאה ממנו אסתר דכתיב: "אין אסתר מגדת מולדתה".

שאלה

מובן ענין הצניעות של שאול המלך עליו השלום כי הוא יכל להתפאר שהוא מלך על כל ישראל ובכל זאת לא גילה לדוד שלו שהוא הומלך על ידי שמואל הנביא עליו השלום, ומובנת הצניעות של אסתר המלכה שלא גילתה לאחשורוש את זה שהיא יהודיה כי לא רצתה לגלות לו את יחוסה ואת גדלותו של עם ישראל.

אבל לכאורה לא מובן ענין הצניעות של רחל אמנו עליה השלום? מדוע חז"ל הקדושים אמרו שהיתה ברחל אמנו צניעות? לכאורה לא מובן מה הקשר בין גילוי הסימנים שגילתה רחל אמנו עליה השלום ללאה אמנו עליה השלום לענין צניעות? מובן היה אם היה כתוב שרחל אמנו ויתרה כי זה דבר בולט במעשים של רחל אמנו שהיא ויתרה על הסימנים. אבל לא שייך לכאורה דבר הצניעות של רחל אמנו עליה השלום?

תשובה

מרן המשגיח הגאון רבי מאיר חדש זצוקללה"ה

צריך להבין את עומק המושג הזה של צניעות, עוד לפני שמדברים על ביגוד ואיך שהוא נראה, קודם צריך להבין מה עומד בעומק היסוד של הצניעות. מפני שאדם יכול להיות מלובש בבגדים מלמטה עד למעלה וכולו צועק ההיפך מצניעות, מפני שכל מלובש שבא להבליט אותו יותר וכדי להראות את יופיו זה היפך מצניעות.

מצד שני צניעות זה לא אומר שצריך ללבוש בגדים מכוערים אלא שהכוונה ביסוד הצניעות הוא: **המשמעות שאני לא קיים שאני לא נמצא כאן**, זה מה שעומד בעומק ענין הצניעות. ולכן אשה שהולכת בצורה מובלטת ברחוב והבגדים שלה קוראים לכולם הנה אני כאן בואו תסתכלו עלי אז גם אם היא מלובשת מכף רגל ועד ראש היא לא צנועה.

כי כל מטרת הצניעות היא שהאשה תלך ברחוב ולא ירגישו שהיא הולכת כי היא לובשת בגדים לא בולטים ולא צועקים אני כאן תסתכלו עלי, ולכן כאשר ראתה רחל אמנו עליה השלום את אחותה לאה אמנו עליה השלום בצער היא הכניסה את מידת הצניעות שאומרת אני לא קיימת.

ולכן רחל מגלה לה את הסימנים מפני שממילא היא לא קיימת אז לא אכפת לה לתת את הסימנים כי אצלה הענין שלאה אמנו עליה השלום לא תתבייש יותר חשוב מלהתחתן עם יעקב אבינו עליו השלום שהוא בחיר האבות.

ולכן מסירות הנפש של רחל אמנו על צניעות היא זו שהביאה אותה לוותר על הסמנים ולתת אותם ללאה אמנו עליה השלום. וזכתה בשאול המלך עליו השלום וזכתה באסתר המלכה עליה השלום.

בראשית פרק לג פסוקים ה"י

ה וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיִּרְא אֶת הַנָּשִׁים וְאֵת הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה לְךָ
וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדְּךָ. ו וַתִּגְשֵׁן הַשְּׂפָחוֹת הַנָּה
וַיְלַדְיָהּ וַתִּשְׁתַּחֲוֶי. ז וַתִּגַּשׁ גַּם לְאָה וַיְלַדְיָהּ וַיִּשְׁתַּחֲוֶי וְאַחַר נָגַשׁ
יֹסֵף וַרְחֵל וַיִּשְׁתַּחֲוֶי. ח וַיֹּאמֶר מִי לְךָ כָּל הַמַּחֲנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּנַשְׁתִּי
וַיֹּאמֶר לְמִצְרָא חַן בְּעֵינֵי אֲדֹנָי. ט וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ יֵשׁ לִי רֵב אֲחֵי יְהִי לְךָ

אֲשֶׁר לָךְ. י וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל נָא אִם נָא מְצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְלִקְחָתָּ
מִנְחָתִי מִיָּדִי כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פְּנֶיךָ כִּכְרֹאת פְּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְצָנִי.

שאלה

בפסוקים שמלמדים על המפגש בין עשו ליעקב אבינו עליו השלום יש דבר שצריך הסבר: כשהיה מדובר על השפחות זלפה ובלהה עליהן השלום, והילדים שלהם כתוב בתורה הקדושה: "הַשְּׁפָחוֹת הָנָה וְיִלְדֵיהֶן", שההסבר הוא שהשפחות עליהן השלום מזכרות בפסוק ראשונות ואחר כך הילדים שלהם. וכשהיה מדובר על לאה אמנו עליה השלום והילדים שלה בתורה כתוב: "וַתֵּנֶשׂ נָם לְאָה וְיִלְדֵיהָ".

אבל כשמדובר ברחל אמנו עליה השלום ויוסף הצדיק עליו השלום יש הפוך בפסוקים: "וְאַחַר נָגַשׁ יוֹסֵף וְרַחֵל וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ", לכאורה לא ברור מדוע יוסף ניגש לפני אמא שלו? הרי אמא שלו רחל אמנו עליה השלום היתה צריכה להכתב ראשונה ורק אחר כך לכתוב על יוסף עליו השלום? כי גם אצל לאה אמנו עליה השלום והשפחות עליהן השלום האמהות כתובות ראשונות ורק אחר כך הילדים? אם כן לא מובן מדוע התורה הקדושה כתבה קודם כל את יוסף עליו השלום, ורק אחר כך את רחל אמנו עליה השלום? ושאלה נוספת הרי יש כאן ענין של כיבוד הורים: שאי אפשר שיוסף עליו השלום יהיה ראשון לפני אמא שלו?

תשובה

רש"י

"וְאַחַר נָגַשׁ יוֹסֵף וְרַחֵל" - בכלן האמהות נגשות לפני הבנים. אבל ברחל. יוסף נגש לפניה, אמר, אמי יפת תואר, שמא יתלה בה עיניו אותו רשע, אעמוד כנגדה ואעכבנו מלהסתכל בה. מכאן זכה יוסף לברכת עלי עין.

יוסף הצדיק עליו השלום מאוד כיבד את אמא שלו רחל אמנו עליה השלום ולכן במקום שהיא תהיה הראשונה במפגש עם עשו כי כך מחויב במציאות כי היא אמא שלו, הוא בכל זאת היה לפניו וזה בגלל שכיבד את אמא שלו מאוד מאוד ולא רצה שעשו הרשע יסתכל על אמא שלו כי ידע שעשו לא צנוע ולא רצה שיסתכל על אמא שלו שהיא צנועה מאוד.

ואת מידת הצניעות הזאת ירש יוסף הצדיק מאמא שלו רחל אמנו עליה השלום שמסרה את נפשה בשביל הצניעות, ומכיון שרחל אמנו היתה צנועה ואמא של יוסף הצדיק עליו השלום היא הולידה בו את מידת הצניעות שהיתה בה מכח זה שהיא אמא שלו והוא ירש את המידות הטובות שלה ולכן במפגש עם עשו הרשע יוסף הצדיק עליו השלום מרוב הצניעות שהיתה בו כיסה את אמא שלו רחל אמנו עליה השלום ולא נתן לעשו הרשע להסתכל עליה.

נס בזכות מסירות נפש על קריאת שמע בדקדוק

הבשורה נחתה על ההורים הצעירים כרעם ביום בהיר. הן כל הורה חפץ ושואף שילדיו יהיו בריאים ומוצלחים, שכל איברייהם יפעלו כראוי וכהלכה, בהתאם לבני גילם. אולם למרבה הצער זה עתה הודיעם הרופא כי בתם לא תוכל לשמוע כראוי, אלא אם תעבור ניתוח במסגרתו יותקן באזניה שתל מיוחד, שגם הוא לא מבטיח דבר, אבל מאפשר לתלות תקוה שיבוא יום והיא תוכל לשמוע, אולי, איכשהו.

ההורים מיהרו לקבוע תור לניתוח הדרוש, ובד בבד - החליט האב לסור למעונו של מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי זצוקללה"ה, ולבקש את עצתו וברכתו.

מרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצוקללה"ה הקשיב לדברים בכובד ראש, שמע על הסיכויים והסיכונים, על השתל ועל התקוות הנתלות בו, וכהרף עין פסק ואמר: 'כדאי שתלמדו הלכות קריאת שמע. זה יסייע שבתכם תוכל לשמוע כאחד האדם!'

האב נדהם, התקשה להבין את פשרם של דברי מרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצוקללה"ה. מה הקשר בין שתל באוזניים לבין הלכות קריאת שמע?! - הוא הרהיב עוז ושטח את תמיהתו בפני רבי מרן שר התורה חיים קנייבסקי זצוקללה"ה, שהגיב על אתר: 'פשוט: הלא בהלכות קריאת שמע יש הלכה' השמע לאוזניך את שאתה מוציא בפין'. לפיכך זו סגולה לשמיעה טובה!' - אמר מרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצוקללה"ה, והאב אימץ את העצה והחל ללמוד הלכות קריאת שמע.

מועד הניתוח הגיע, והניתוח עבר בהצלחה בחסדי שמים. הרופאים הסבירו כי עכשיו מתחיל תהליך ארוך של 'קליטת השתל'. להורים הוסבר שהשתל מתחיל את תהליך השמיעה מחדש - כמו אוזני תינוק בן יומו. בתחילה בקושי שומעים משהו, אחר כך ניתן להבחין בצלילים ורעשים עמומים, ועם הזמן השמיעה הולכת ומתחדדת, כאשר התקוה היא כי עם הזמן יגיע השתל ליכולת שמיעה טובה.

'אבל זה יקח זמן, נמתין לפחות כמה חודשים, ונראה לאן נגיע' - אמרו הרופאים. כמקובל לאחר ניתוחים מעין אלו, נקבעו לילדה סידרת פגישות מעקב בבית החולים. בכל פגישה כזו, שבו הרופאים והתרעו כי הם עדין בכלל לא בוחנים את יכולות השמיעה, שכן בכל

מקרה - עד שהילדה תתחיל לשמוע בעזרת שתל יקח זמן רב. הם רק בודקים שהשתל נקלט, שהאוזן לא מזדהמת, וכן הלאה...

כעבור תקופת מה, הודיעו הרופאים כי אפשר כבר לקבוע פגישה ראשונית לבדיקת שמיעה. הם קבעו מועד לפגישה הזו, אולם מכל מיני סיבות - מועד הבדיקה נדחה. גם כשהגיע התאריך החילופי חלו עיכובים שונים, ושוב נדחה מועד הבדיקה. הרופאים אמרו כי ממילא אין סיבה להילחץ, הרי זה עתיד לקחת עוד חודשים ארוכים עד שהילדה תשמע. סוף סוף, הגיע יום בדיקת השמיעה. כשההורים נכנסו, שבו הרופאים והתריעו כי הם מקווים שהילדה תשמע 'משהו', צליל, רעש, משהו שיושמע באוזניה בקול רם - והיא תגיב לו. וכך הילדה נכנסת לבדיקה, כשהוריה מקווים שהיא שומעת 'משהו', משהו שיתן תקווה! למרבה ההפתעה, הבדיקה הלכה והתארכה, הלכה ונמשכה. ובסיומה - יצא הרופא והכריז: 'אינני מבין איך, אבל הילדה שומעת מצוין, כאחד האדם! בדקנו שוב ושוב, התקשינו להאמין שלאחר זמן כה קצר מקליטת השתל הילדה כבר שומעת היטב. אבל ככה זה, נקודה. בדקנו שוב ושוב, היא שומעת נהדר, בדיוק כמו בני גילה!'

האב המופתע חיבק את בתו חזק, בהודאה לה' על חסדו ורחמיו. נתנו לו בקושי שביב של תקווה, והנה כי כן - הילדה שומעת מצוין, מי היה מאמין! דילגה בקלילות על חודשים של הסתגלות, על מדרגות ושלבים בהפעלת השתל, והנה היא שומעת כאחד האדם, בלי שניתן להבחין שהיא עושה זאת בעזרת שתל שהושתל באוזניה אך לפני כמה חודשים! בלב שמח ומתרונו, כשהוא מודה לה' על חסדו, ובד בבד מופתע מעוצמת הנס המתחולל מול עיניו, שב לשגרת יומו והגיע לסדר לימודו הקבוע.

והנה, באותו היום נפל בחלקו ללמוד את הגמרא העוסקת בהלכות קריאת שמע, ומול עיניו הוא רואה את דברי חז"ל שדרשו: 'השמע לאוזניך את מה שאתה מוציא מפין!' לפתע צץ זכרון עמום ממעמקי מוחו והיכה בו כברק: הן הנס הזה לא קרה בחלל ריק, יש לו התחלה. אי אז, לפני כמה חודשים כאשר החל ללמוד הלכות קריאת שמע, כפי שיעץ לו מרן שר התורה רבי חיים קניבסקי זצוקללה"ה, שגם הסביר לו את טעם הוראתו זו - שכן בקריאת שמע יש הלכה 'השמע לאוזניך!' - ועיניו הרואות ואוזניו השומעות כי כך אכן קרה, והילדה שומעת מצוין מעל ומעבר לציפיות! אין זאת אלא בזכות לימוד הלכות קריאת שמע!

סיפור מופלא זה, מעורר את הלב: הרי קריאת שמע היא מצוה אותה אנו מקיימים לפחות פעמיים ביום. זו מצוה שיש לה הלכות רבות, שכדאי וצריך להקפיד על כל פרטיה, אלא שהשגרה עשויה להשכיח מאיתנו את ההקפדה המלאה. כמה כדאי לחזור וללמוד הלכות קריאת שמע, ולמלא אותן בהקפדה!

הרי קריאת שמע היא מצוה כה יקרה, זו ההכרזה שלנו שאנו בניו של ה' ומאמינים בו בכל לב. הבה נשקיע את הזמן כדי להכריז את ההכרזה הזו כראוי, כדי לקרוא קריאת שמע כהלכתה - בכוונה הראויה, בדקדוק התיבות, תוך שמיעת הקריאה, ובזמנה כמובן. בקריאת

שמע טמונה תמצית הכרזת היהדות שלנו - הבה נקיים מצוה זו בכל פרטיה ודקדוקיה, ונזכה להשפעות הרבות הטמונות בה ברוחניות ובגשמיות!

